

C.Z.U.: 614.253:34.08:316.614

DOI: <https://doi.org/10.52692/1857-0011.2024.3-80.11>

ATITUDINEA MEDICILOR FAȚĂ DE ERORILE MEDICALE: MĂSURI DE SUPT PENTRU MEDICI ȘI PREVENIREA ERORILOR

¹Doina RUSU, dr. în șt. med., conf. univ.,²Constantin PISARENCO, dr. în drept, conf. univ.,¹Mihaela MANEA, m.m.s.p.,¹Serghei PISARENCO, dr. hab. în șt. med., conf. univ.,¹Aliona DAVID, dr. în șt. med.,

Victoria NICOLAEV, ftiziopneumolog,

¹Irina VOLOȘCIUC, ftiziopneumolog,¹Eugenia CHEIANU, ftiziopneumolog¹IMSP Institutul de Ftiziopneumologie “Chiril Draganuic”, Chișinău, Republica Moldova²IP Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Chișinău, Republica Moldovae-mail: dr.doina.rusu@gmail.com

Rezumat.

Articolul analizează atitudinea medicilor față de erorile medicale și măsurile de prevenire a acestora. Cercetarea examinează impactul erorilor asupra activității profesionale și explorează măsuri de susținere pentru reducerea riscurilor. Un sondaj efectuat pe 60 de medici a evidențiat stresul și vinovăția ca principale consecințe. Părerile despre eficiența măsurilor de susținere sunt împărțite. Rezultatele subliniază necesitatea unor strategii eficiente de formare și a unui mediu care să permită discuții deschise despre erori.

Cuvinte cheie: erori medicale, calitatea asistenței, susținere, prevenire, drept medical.

Summary. Doctors' Attitudes Toward Medical Errors: Support Measures for Doctors and Error Prevention.

The article analyzes doctors' attitudes toward medical errors and prevention measures. It focuses on the consequences of errors for professional activity and identifies support measures to reduce risks. A survey of 60 doctors revealed stress and guilt as the main consequences of errors. Opinions on the effectiveness of support systems were divided. The findings highlight the need for effective training strategies and a supportive environment for open discussions about errors.

Keywords: medical errors, healthcare quality, support, prevention, medical law.

Резюме. Отношение врачей к медицинским ошибкам: меры поддержки врачей и предотвращение ошибок.

Статья посвящена анализу отношения врачей к медицинским ошибкам и мерам их предотвращения. Основное внимание уделено изучению последствий ошибок для профессиональной деятельности врачей и выявлению мер поддержки, способствующих снижению их риска. На основе опроса 60 врачей выявлены основные последствия ошибок – стресс и чувство вины. Также изучены мнения о мерах поддержки, которые оказались неоднозначными. Результаты подчеркивают необходимость внедрения эффективных стратегий обучения и создания среды для открытого обсуждения ошибок.

Ключевые слова: медицинские ошибки, качество помощи, меры поддержки, профилактика, медицинское право.

Introducere.

Eroarea medicală ca fenomen medical și juridic cuprinde o gamă largă de acțiuni sau inacțiuni din partea personalului medical, care duc la consecințe nedorite pentru sănătatea pacientului. Acest fenomen complex ocupă un loc important în practica clinică, dreptul medical și medicina legală, jucând un rol cheie în dezvoltarea standardelor de calitate ale îngrijirilor medicale, precum și în asigurarea protecției legale atât a pacienților, cât și a personalului medical.

Într-o lume în care știința medicală și tehnologiile se dezvoltă cu o viteză incredibilă, erorile medicale

rămân o sursă semnificativă de îngrijorare atât pentru lucrătorii medicali, cât și pentru pacienți. Acestea pot varia de la complicații minore până la consecințe grave, uneori fatale, subminând încrederea în sistemul medical și cauzând consecințe emoționale, fizice și financiare semnificative. În acest context, înțelegerea naturii erorilor medicale, a factorilor care contribuie la apariția lor și a strategiilor de prevenire devin aspecte vitale ale îngrijirii moderne de sănătate. Medicii care se confruntă cu consecințele propriilor erori traiesc experiența unui stres psihologic profund și sentimente de vinovăție. Aceste emoții îi fac „a doua victimă” a

situației, în timp ce suferințele lor rămân mai puțin vizibile pentru societate în comparație cu victimele directe – pacienții.

Prezentul eseu se bazează pe un sondaj care oferă o perspectivă unică asupra erorilor medicale din punctul de vedere al lucrătorilor medicali, asupra impactului erorilor în viața profesională, precum și a măsurilor de sprijin și a strategiilor care pot reduce frecvența și gravitatea erorilor.

Scopul cercetării a fost analiza atitudinii și cunoștințelor medicilor față de erorile medicale și identificarea măsurilor de sprijin al medicilor pentru prevenirea acestor erori.

Material și metode.

Studiul s-a bazat pe chestionarea anonimă a 60 de medici. Chestionarul a inclus întrebări generale și legate de experiența personală privind erorile medicale, impactul acestora asupra activității profesionale, sentimentele de vinovăție și stres, precum și despre măsurile de sprijin și strategiile existente pentru prevenirea erorilor. După colectarea datelor, chestionarele au fost analizate pentru obținerea de rezultate cantitative, inclusiv date estimative despre frecvența apariției erorilor, factorii principali care le influențează și sugestiile pentru îmbunătățirea sistemului și practicii medicale.

Rezultate și discuți.

În practica clinică, eroarea medicală este printre cei mai importanți factori care influențează calitatea și siguranța îngrijirii medicale. Eroarea poate apărea la orice etapă a procesului diagnostic și terapeutic: de la stabilirea diagnosticului până la prescrierea și implementarea tratamentului. Conștientizarea posibilității de erori și aplicarea activă a principiilor de gestionare a riscurilor și a calității îngrijirii medicale sunt orientate spre minimizarea impactului acestora asupra pacientului. Minimizarea impactului include elaborarea și respectarea protocoalelor clinice, formarea continuă a personalului medical și crearea unei culturi a deschiderii și siguranței, în care fiecare angajat poate discuta despre riscurile și posibilele erori fără frică de pedeapsă.

Din punct de vedere legal, eroarea medicală este interpretată prin prisma responsabilității juridice pentru prejudiciul cauzat pacientului. Dreptul medical reglementează condițiile și circumstanțele în care acțiunea sau inacțiunea personalului medical poate fi considerată drept neglijență profesională sau culpă. Acesta acoperă aspecte precum nivelul adecvat al furnizării de îngrijiri medicale, consimțământul informat și dreptul pacientului la primirea de îngrijire medicală de calitate. De asemenea, dreptul medical prevede mecanisme de protecție a drepturilor pacienților, inclusiv reglementarea sistemului de

asigurări medicale, stabilirea condițiilor de protecție juridică și acordarea compensațiilor pentru prejudiciul cauzat.

Subiectul erorii medicale este unul sensibil și tot mai frecvent abordat în ultimul timp. Tot mai des pacienții au îndoieli legate de diagnosticul stabilit de medic, precum și de tratamentul indicat.

Tema erorilor medicale este foarte complexă și depinde de o multitudine de factori, inclusiv cadrul legislativ al țării, standardele medicale și normele eticii profesionale: ca eroarea de bună-credință manifestată prin greșeli neintenționate, determinate de limitele artei medicale și de unicitatea pacientului, dar mereu ghidate de principiul hipocratic de a nu face rău [5] și ca activitatea sau inactivitatea conștientă a prestatorului de servicii de sănătate, soldată cu moartea sau dauna cauzată sănătății pacientului din imprudență, neglijență sau lipsă de profesionalism [2].

Eroarea de bună-credință în contextul erorii medicale subînțelege că medicul, acționând în limitele cunoștințelor și experienței sale profesionale, ia o decizie care ulterior se dovedește a fi incorectă, însă nu au existat motive ca el să se îndoiască de adecvarea acesteia în momentul luării deciziei. Acest lucru poate să se întâmple, de exemplu, din cauza ambiguității tabloului clinic sau din cauza insuficienței cunoștințelor științifice despre boala dată la momentul tratamentului. În astfel de cazuri, medicul nu poartă responsabilitate morală sau legală, cu condiția că toate standardele profesionale și protocoalele de tratament au fost respectate.

Încălcarea din neglijență de către medic sau de către un alt lucrător medical a regulilor sau metodelor de acordare a asistenței medicale implică o atitudine neglijentă sau neadecvată față de îndeplinirea obligațiilor profesionale, ceea ce duce la eroare. În acest context, eroare medicală este „activitatea sau inactivitatea conștientă a prestatorului de servicii de sănătate, soldată cu moartea sau dauna cauzată sănătății pacientului din imprudență, neglijență sau lipsă de profesionalism” [2]. Această definiție subliniază faptul că neglijența medicală nu este o acțiune inconștientă a medicului, ci dimpotrivă, este o activitate conștientă, care intră sub incidența legislației penale. În acest caz, eroarea medicală devine rezultatul ignorării standardelor cunoscute și recomandate de îngrijire, investigare insuficientă a pacientului, interpretare greșită a datelor medicale sau neglijarea informațiilor importante despre starea de sănătate a pacientului.

În cazurile în care este demonstrată neglijența, medicul poate fi tras atât la răspundere legală, cât și profesională, inclusiv cu posibilitate de urmărire penală, sancțiuni administrative și pierderea licenței

de practică medicală [4, 8]. Conform art. 213 din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18 aprilie 2002, „Încălcarea din neglijență de către medic sau de către un alt lucrător medical a regulilor sau metodelor de acordare a asistenței medicale, dacă aceasta a cauzat: a) vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății; b) decesul pacientului – se pedepsește cu închisoare de până la 3 ani cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.” [1].

Potrivit art. 162 al aceluiași cod, (1) Neacordarea de ajutor, fără motive întemeiate, unui bolnav de către o persoană care, în virtutea legii sau a regulilor speciale, era obligată să îl acorde, se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 850 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 100 la 240 de ore. (1¹) Aceeași faptă săvârșită din motive de prejudecată se pedepsește cu amendă în mărime de la 600 la 900 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 240 de ore. (2) Aceeași faptă care a provocat din imprudență: a) o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății; b) decesul bolnavului - se pedepsește cu închisoare de pînă la 5 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 3 ani.”.

Determinarea, dacă o anumită eroare medicală intră sub incidența unei erori de bună-credință sau a unei neglijențe în respectarea regulilor sau metodelor de acordare a îngrijirii medicale, presupune o analiză detaliată a tuturor aspectelor cazului. Aceasta include examinarea acțiunilor medicului, a informațiilor medicale disponibile la momentul incidentului și respectarea standardelor de tratament și a protocoalelor clinice. Adesea, pentru a înțelege pe deplin circumstanțele, este necesară efectuarea unei expertize medico-legale. Expertiza joacă un rol crucial în analiza și evaluarea erorilor medicale, în special în cazurile în care există dispute cu privire la legătura cauză-efect între acțiunile/inacțiunile personalului medical și vătămarea cauzată pacientului. Expertiza ajută la clarificarea dacă au fost respectate standardele de îngrijire medicală, la evaluarea gradului de culpabilitate al personalului medical și, de asemenea, contribuie la elaborarea recomandărilor pentru îmbunătățirea practicii medicale și prevenirea unor astfel de cazuri în viitor. C toate acestea, definirea evenimentului rămâne dificilă și complexă, deoarece trebuie luați în calcul un sumăr de circumstanțe care au intervie în comiterea acestei erori.

Conform rezultatelor sondajului nostru, 86,7% dintre medici au recunoscut că au avut în activitate eveniment de eroare, în timp ce 14,3%, inclusiv

dintre cei cu o experiență de peste 20 ani, au afirmat că nu au comis nici un tip de eroare medicală. Aceste date subliniază nu doar frecvența problemei, dar în același timp permite evaluarea opiniei specialiștilor medicali.

Analiza răspunsurilor medicilor care au comis în practica sa erori medicale a identificat aspectele cheie ale atitudinii și reacției lor față de acestea. Aceste date reprezintă o sursă valoroasă de informații despre percepția și atitudinea lucrătorii medicali față de erorile medicale și posibilele măsuri de prevenire și gestionare a acestora.

Erorile medicale pot apărea în orice domeniu al practicii medicale, însă caracterul și consecințele acestora diferă semnificativ în funcție de specializarea medicului. Analiza răspunsurilor a 52 de medici din diferite specialități (medicină internă, chirurgie, anestezie-reanimare) permite studierea modului în care particularitățile activității profesionale influențează atitudinea față de erorile medicale și metodele lor de prevenire.

Printre medicii chestionați, majoritatea celor specializați în medicină internă (61,5%) au menționat un spectru larg de afecțiuni, care necesită cunoștințe profunde și atenție la detalii în diagnostic și tratament. Erorile în acest domeniu sunt adesea legate de interpretări diagnostice greșite sau management incorect al terapiei medicamentoase.

Medicii de profil chirurgical (39,5%) se află într-o poziție unică, deoarece erorile lor, legate de aspectele tehnice ale efectuării intervențiilor chirurgicale, precum și de pregătirea preoperatorie și îngrijirea postoperatorie, pot avea consecințe imediate și grave. În acest domeniu, este crucială respectarea protocoalelor clinice și lucrul în echipă.

Înțelegerea modului în care specialitatea afectează percepția și gestionarea erorilor medicale este de o importanță crucială pentru dezvoltarea unor strategii specifice și a programelor de instruire, menite să minimizeze riscurile și să îmbunătățească siguranța pacienților. Trebuie să luăm în considerație specificul fiecărei specialități în dezvoltarea sistemelor de monitorizare a erorilor și de instruire a personalului medical, pentru a crește eficacitatea măsurilor preventive și a sprijini medicii în eforturile lor de a oferi îngrijiri medicale de înaltă calitate.

Chestiunea influenței vechimii în profesie asupra atitudinii medicilor față de erorile medicale rămâne relevantă și complexă. Experiența de lucru nu doar formează abilitățile profesionale ale medicului, ci și influențează în mod semnificativ percepția și reacția sa la dificultățile practicii medicale, inclusiv la erori. Analiza răspunsurilor medicilor de diferite vârste și stagiul de carieră permite o explorare mai profundă

a modului în care diferite etape ale carierei lor influențează abordările lor față de erorile medicale.

În cadrul sondajului nostru realizat printre medici, s-a constatat următoarea distribuție a experienței profesionale: 15,4% dintre medici aveau o experiență de mai puțin de 5 ani, 15,4% – între 5 și 10 ani, 30,8% – între 11 și 20 de ani, iar 38,5% – peste 20 de ani. Astfel, majoritatea participanților (69,3%) aveau o experiență semnificativă în practica medicală.

Analiza răspunsurilor medicilor, cu experiență de durată lungă, privind percepția erorilor medicale confirmă atitudinea lor echilibrată și bazată pe o înțelegere profundă a complexităților practicii medicale. Continuarea cercetărilor despre perceperea erorilor medicale la diferite etape ale carierei poate contribui la dezvoltarea unor metode mai adaptate pentru instruirea și susținerea medicilor.

Erorile medicale generează numeroase dezbateri, fiind discutate activ în cadrul eticii medicale, practicii și legislației. Este extrem de important pentru comunitatea medicală să înțeleagă cum acțiunile sau inacțiunile personalului medical care duc la vătămare sau pun în pericol viața pacientului pot fi clasificate: ca eroare, abatere disciplinară sau chiar crimă. Analiza răspunsurilor medicilor la întrebarea privind calificarea juridică a acestor acțiuni relevă atitudinea generală față de erorile medicale și abordările în evaluarea lor.

În contextul calificării juridice a erorilor medicale, se evidențiază câteva aspecte cheie:

- O eroare de bună-credință înseamnă că acțiunile, în ciuda consecințelor negative, au fost efectuate fără intenția de a cauza vătămare, bazat pe judecata profesională și a informațiilor disponibile.

- Abaterile disciplinare pot include neglijența sau nerespectarea procedurilor și standardelor stabilite.

- Răspunderea penală presupune că acțiunile personalului medical pot fi considerate ca fiind intenționate sau reprezintă o neglijență severă.

Între medicii chestionați, opiniile s-au împărțit: 50% consideră cauzarea vătămării sănătății pacientului drept o eroare cu intenție de bună-credință, 53,8% consideră că astfel de acțiuni se încadrează în categoria abaterilor disciplinare, iar 11,5% susțin că acestea ar putea fi calificate drept infracțiuni.

Aceste date reflectă o diversitate semnificativă în privința perspectivelor medicilor asupra naturii juridice a erorilor medicale. Majoritatea se înclină spre opinia că erorile apar nu din cauza intenției sau neglijenței, ci din cauza limitărilor în cunoștințele disponibile sau în condițiile de lucru. Cu toate acestea, un număr semnificativ de medici recunosc că unele acțiuni pot depăși limitele permise și pot necesita sancționare disciplinară sau chiar răspundere penală.

Aceste diferențe în percepție subliniază necesitatea unei definiri mai clare și standardizării procedurilor și protocoalelor în practica medicală pentru reducerea incertitudinii juridice și îmbunătățirea înțelegerii de către medici a obligațiilor și responsabilităților lor. În plus, rezultatele subliniază importanța programelor educaționale privind pregătirea juridică și etică a medicilor, care îi vor ajuta să înțeleagă mai bine limitele acțiunilor lor și posibilele consecințe ale erorilor.

Prin urmare, răspunsurile medicilor la întrebarea privind calificarea juridică a erorilor medicale reflectă complexitatea și diversitatea acestei probleme în practica medicală. Înțelegerea acestui subiect necesită nu numai cunoștințe în domeniul medicinei, ci și înțelegerea aspectelor etice și juridice ale activității medicale. Crearea unui cadru juridic și etic clar pentru practica medicală este esențială pentru siguranța pacienților și protecția personalului medical împotriva acuzațiilor nefondate.

Întrebarea cu privire la impactul erorilor medicale asupra vieții profesionale a medicilor merită o analiză profundă, deoarece abordează nu numai aspectele individuale ale activității specialiștilor medicali, ci și structurile sistemice și organizaționale mai largi în domeniul sănătății. Numărul egal de răspunsuri “da” și “nu” (50%) la întrebarea privind impactul erorii medicale asupra vieții profesionale subliniază ambiguitatea și complexitatea acestui subiect. Acest eseu își propune să analizeze motivele acestei divizări a opiniei, analizând această întrebare prin prisma diferitelor abordări teoretice și cercetări în domeniul medicinei și psihologiei.

Răspunsurile diferite ale medicilor la întrebarea despre impactul erorilor medicale asupra vieții lor profesionale subliniază complexitatea acestei probleme și necesitatea unei abordări individuale în evaluarea și gestionarea unor astfel de evenimente. Este important să se creeze în instituțiile medicale o cultură în care erorile nu sunt stigmatizante, ci sunt folosite ca o experiență valoroasă pentru creșterea profesională și personală. Acest lucru va necesita eforturi comune atât din partea administrației instituțiilor medicale, cât și din partea medicilor înșiși, orientate spre menținerea deschiderii, a învățării și a ajutorului reciproc.

Erorile medicale au un impact profund nu numai asupra pacienților care se confruntă cu consecințele lor, ci și asupra medicilor care le-au comis. Sentimentul de vinovăție după comiterea unei erori medicale este un fenomen comun care poate afecta semnificativ viața profesională și starea psihologică a personalului medical. Analiza răspunsurilor medicilor la întrebarea despre sentimentul de vinovăție după o

eroare medicală oferă date importante pentru studii teoretic şi analitic al acestei probleme.

Înţelegerea sentimentului de vinovăţie în contextul erorilor medicale poate fi analizată prin prisma teoriei disonanţei cognitive şi a teoriei stresului. Disonanţa cognitivă apare atunci când medicii se confruntă cu o discrepanţă între standardele lor profesionale şi acţiunile reale, ceea ce duce adesea la un disconfort emoţional şi la sentimentul de vinovăţie. Teoria stresului subliniază faptul că sentimentul de vinovăţie prelungit poate duce la stres cronic, ceea ce afectează negativ performanţa şi bunăstarea generală a medicului.

Majoritatea medicilor (81%) au remarcat că au simţit sentimentul de vinovăţie după comiterea unei erori medicale. Acest sentiment de vinovăţie este probabil legat de aşteptările personale şi profesionale ridicate pe care medicii le au faţă de ei înşişi. Medicina este un domeniu în care mizele sunt deosebit de mari, deoarece este vorba despre sănătatea şi viaţa oamenilor. Prin urmare, orice eroare poate avea consecinţe grave, determinând medicii să se simtă responsabili pentru posibilele vătămări ale pacienţilor.

Cu toate acestea, 19% dintre medici nu au simţit vinovăţie după comiterea unei erori. Acest lucru poate fi legat de diferiţi factori, cum ar fi caracteristicile personalităţii, experienţa profesională sau contextul situaţiei în care a avut loc eroarea. Este posibil ca aceşti medici să aibă o rezistenţă mai mare la stres sau să aibă mecanisme mai dezvoltate de depăşire a eşecurilor profesionale.

Datele sugerează că sprijinul pentru medicii care comit erori medicale ar trebui să fie prioritate pentru instituţiile medicale. Este important să se dezvolte sisteme ce nu doar vor ajuta la prevenirea erorilor ci şi vor oferi suportul necesar celor care se confruntă cu consecinţele lor. Acest lucru ar putea include sprijin psihologic, oportunităţi de învăţare şi îmbunătăţire a abilităţilor profesionale, precum şi crearea unei culturi mai deschise şi mai suportive în cadrul colectivelor medicale.

Analiza răspunsurilor medicilor la întrebarea despre sentimentele după comiterea unei erori medicale a arătat că cei mai mulţi (84,6%) au experimentat un stres psihologic şi emoţional semnificativ. Acest lucru subliniază impactul emoţional profund şi larg răspândit al erorilor medicale şi confirmă necesitatea implementării unor mecanisme eficiente de sprijin psihologic în instituţiile medicale.

11,5% dintre medici au menţionat existenţa gândurilor obsesive de anxietate legate de propria lor eroare, ceea ce poate indica posibile probleme în procesarea evenimentelor şi potenţialul dezvoltării

unor condiţii precum sindromul de stres posttraumatic sau epuizarea profesională. 19,2% dintre medici au simţit frică pentru cariera lor, iar 3,8% au avut teamă de consecinţe legale, ceea ce subliniază consecinţele sociale şi profesionale ale erorilor medicale.

Teoria stresului subliniază faptul că o persoană, în răspuns la un eveniment stresant, poate experimenta diferite emoţii, inclusiv frică, vinovăţie şi anxietate, care pot fi amplificate în contextul activităţii profesionale a unui medic, datorită aşteptărilor şi cerinţelor ridicate în ceea ce priveşte precizia şi responsabilitatea. Teoria susţinerii sociale afirmă că prezenţa sprijinului din partea reţelei sociale a unei persoane facilitează semnificativ gestionarea situaţiilor stresante. În contextul practicii medicale, sprijinul colegilor şi al altor persoane poate juca un rol crucial în recuperarea medicului după comiterea unei erori.

Răspunsurile medicilor au arătat, de asemenea, că doar 23,1% dintre aceştia au simţit sprijin moral din partea colegilor lor, în timp ce doar 7,7% au simţit sprijin din partea altor persoane. Acest lucru subliniază problema lipsei de sprijin social pentru personalul medical care s-a confruntat cu erori profesionale. Crearea unui sistem de sprijin în instituţiile medicale, care să includă atât consiliere psihologică formală, cât şi sprijin informal din partea colegilor, poate ajuta la reducerea stresului psihologic şi emoţional şi poate contribui la recuperarea mai rapidă a medicilor.

Erorile medicale nu reprezintă doar incidente clinice cu consecinţe pentru pacienţi, ci şi provocări psihologice şi profesionale semnificative pentru medicii care le-au comis. Recuperarea după comiterea unei erori medicale necesită o abordare complexă, care să includă adaptare psihologică, actualizare profesională şi integrarea în practica viitoare a lecţiilor învăţate din erori. Analiza răspunsurilor medicilor la întrebarea despre experienţa lor personală de recuperare după comiterea unei erori oferă o perspectivă unică asupra modului în care personalul medical gestionează aceste situaţii dificile.

Diversele aspecte ale procesului de recuperare a medicilor după o eroare comisă includ:

- Acceptarea situaţiei (27%) este primul pas în procesul de recuperare după o eroare medicală, implicând recunoaşterea faptului că s-a comis o greşeală fără negare sau scuze. Acceptarea ajută medicul să meargă înainte, minimalizând influenţa negării, care ar putea întârzia procesul de învăţare şi recuperare.

- Iertarea de sine (15%) este crucială pentru sănătatea psihologică a medicului. Fără acest pas, medicii ar putea simţi o vină şi o ruşine prelungite, care împiedică activitatea lor profesională şi bunăstarea personală.

- Recâștigarea încrederii profesionale (27%) adesea necesită timp și sprijin din partea colegilor și a mentorilor după o greșeală. Acest lucru include reluarea practicii în condiții controlate și creșterea treptată a complexității sarcinilor medicale.

- Autoanaliza și învățarea lecțiilor (62%) subliniază importanța autoanalizei critice și învățarea din propriile erori. Lucrătorii medicali care analizează activ circumstanțele care au condus la eroare și își propun să învețe din ele pot îmbunătăți semnificativ practica lor și pot preveni repetarea erorilor.

- Discuția colegială în echipă (54%) este un element important al culturii de siguranță, în care lucrătorii medicali pot împărtăși deschis experiențele lor fără teama de a fi judecați. Astfel de discuții nu numai că susțin medicul care a comis o eroare, ci și instruesc întreaga echipă, facilitând schimbul de cunoștințe și strategii pentru prevenirea erorilor.

Concluzionând, recuperarea după erorile medicale necesită o abordare complexă, care să includă atât strategii individuale, cât și colective. Teoria suportului social și conceptele de organizare a învățământului pot fi aplicate pentru a dezvolta strategii care să sprijine medicii și să contribuie la crearea unui mediu în care erorile sunt văzute ca oportunități de învățare, nu ca motive de pedeapsă. Crearea unui astfel de mediu de sprijin nu doar contribuie la evoluarea personală a medicilor, ci și îmbunătățește siguranța pacientului.

Atitudinea medicilor față de erorile medicale și sprijinul din partea colegilor în astfel de situații joacă un rol cheie în viața profesională a lucrătorilor din domeniul medical. Aceste aspecte au un impact semnificativ asupra bunăstării psihologice a medicilor și a culturii de siguranță în instituțiile medicale. Studiarea răspunsurilor medicilor la întrebarea despre sprijinul colegilor după incidentele legate de erori medicale permite o înțelegere mai profundă a dinamicii relațiilor în colectivele medicale și a impactului acestora asupra gestionării erorilor.

Majoritatea medicilor (88,5%) au indicat că au simțit sprijin din partea colegilor după incidentele legate de erori medicale. Acest lucru indică prezența unei atmosfere de lucru pozitive și a unei culturi de deschidere și sprijin în majoritatea instituțiilor medicale. Sprijinul colegilor poate fi exprimat sub forma analizei cazurilor în comun, empatiei, sugestiilor pentru ajustarea practicilor sau pur și simplu sub forma unui sprijin moral.

Cu toate acestea, există și o altă fațetă – 7,7% dintre medici au indicat că nu au simțit sprijin, iar 3,8% chiar s-au simțit izolați. Aceste răspunsuri pot reflecta probleme în cultura unor instituții medicale, unde poate exista un stigmat legat de admiterea erorilor. Astfel de condiții pot duce la ascunderea

erorilor de către medici din teama de a fi judecați, ceea ce este contraproductiv din punct de vedere al siguranței pacienților și al formării profesionale.

Din perspectiva teoriei siguranței sistemice, este important să ne străduim să creăm o cultură organizațională în care sprijinul și discuția deschisă a erorilor să devină normale. O astfel de cultură nu numai că promovează creșterea personală a lucrătorilor din domeniul medical, ci și crește siguranța generală a practicii medicale. Crearea unui mediu de sprijin necesită eforturi la nivelul conducerii instituțiilor și la nivelul fiecărui medic în parte.

Astfel, răspunsurile medicilor la întrebarea despre sprijinul primit după erorile medicale ilustrează faptul că, în majoritatea cazurilor, lucrătorii medicali simt sprijinul colegilor lor, ceea ce este un indicator pozitiv al culturii de siguranță în instituțiile medicale. Cu toate acestea, prezența unor răspunsuri individuale care indică lipsa sprijinului sau chiar izolarea subliniază necesitatea continuării eforturilor pentru îmbunătățirea culturii interne și crearea unor condiții în care fiecare medic să se simtă susținut și membru valoros al echipei. Acest lucru este de o importanță critică pentru asigurarea unui nivel ridicat al serviciilor medicale și a siguranței pacienților.

Erorile medicale sunt de mult considerate un factor de risc semnificativ în practica medicală, atrăgând atenția atât a specialiștilor din domeniul medical, cât și a publicului larg. Problema inevitabilității erorilor medicale ridică numeroase dezbateri și contradicții, atingând aspecte etice, profesionale și juridice. 84,6% dintre medici consideră erorile medicale inevitabile, oferind astfel baza pentru cercetarea teoretico-analitică a acestei probleme, bazată pe conceptele de securitate sistemică și factor uman în medicină.

Înțelegerea erorilor medicale în cadrul teoriei siguranței sistemice implică analiza nu doar a acțiunilor individuale ale lucrătorilor din domeniul medical, ci și a condițiilor sistemice și organizaționale mai largi în care aceștia lucrează. Această teorie indică faptul că majoritatea erorilor apar nu din cauza intențiilor sau incompetenței individuale, ci din cauza interacțiunilor complexe dintre diferitele componente ale sistemului medical, ceea ce subliniază necesitatea unei analize și a unor abordări complexe pentru gestionarea riscurilor.

Cu toate acestea, 15,4% dintre medici consideră că erorile medicale pot fi complet eliminate, ceea ce poate fi bazat pe convingerea că, prin utilizarea tehnologiilor corecte, a protocoalelor și a instruirii adecvate, se poate minimiza sau chiar elimina posibilitatea erorilor.

Recunoașterea faptului că erorile medicale sunt inevitabile nu înseamnă renunțarea la eforturile de

a le minimiza. Dimpotrivă, acest lucru ar trebui să stimuleze dezvoltarea și implementarea strategiilor menite să reducă frecvența și gravitatea acestor erori.

Astfel, răspunsurile medicilor la întrebarea despre inevitabilitatea erorilor medicale reflectă recunoașterea realistă a dificultăților practicii medicale, precum și necesitatea unui efort continuu pentru îmbunătățirea sistemului de sănătate. Acest lucru confirmă importanța adoptării unei abordări sistemice în gestionarea riscurilor medicale și crearea unui mediu sigur atât pentru pacienți, cât și pentru lucrătorii din domeniul medical.

Erorile medicale reprezintă un aspect complex al practicii medicale, care afectează nu doar pacienții, ci și întreaga sistemă de sănătate, inclusiv lucrătorii medicali și instituțiile în care aceștia lucrează. Discutarea erorilor medicale în mediul profesional este crucială pentru dezvoltarea practicii medicale și a culturii mai sigure. Răspunsurile medicilor la întrebarea dacă este posibil să discute deschis erorile medicale în instituțiile lor (92,3%) oferă un context important pentru analiza și înțelegerea stării actuale a culturii și practicii medicale.

Teoria siguranței pacienților și cultura siguranței afirmă că discutarea deschisă a erorilor și incidentelor în instituțiile medicale contribuie la creșterea nivelului de siguranță a pacienților și la competența profesională a personalului. Această discuție permite tragerea de învățăminte din erorile anterioare și dezvoltarea de strategii pentru prevenirea viitoarelor incidente. O astfel de cultură presupune nu doar recunoașterea posibilității erorilor, ci și crearea unui sistem în care siguranța să devină o prioritate la toate nivelurile de conducere.

Dintre medicii intervievați cu privire la posibilitatea de a discuta deschis erorile medicale, majoritatea covârșitoare (92,3%) au confirmat că în instituțiile lor este acceptată o astfel de discuție. Acest lucru indică faptul că în aceste instituții probabil există o politică care încurajează deschiderea și transparența în activitate, ceea ce reprezintă un aspect cheie al culturii de siguranță.

Discutarea deschisă a erorilor contribuie la crearea unui mediu în care lucrătorii medicali pot învăța din erorile colegilor lor fără teama de condamnare sau pedeapsă. Acest lucru, la rândul său, poate duce la reducerea frecvenței erorilor și îmbunătățirea calității îngrijirii pacienților.

Cu toate acestea, prezența a 7,7% dintre medici care indică absența posibilității de a discuta deschis erorile ridică întrebări cu privire la barierele existente, cum ar fi frica de consecințele legale, stigmatizarea profesională sau pierderea reputației. Acești factori pot împiedica în mod serios dezvoltarea unei culturi pozitive de siguranță.

Astfel, răspunsurile medicilor la întrebarea dacă este posibil să discute deschis erorile în instituțiile medicale reflectă existența unei culturi sănătoase de discuție în multe dintre ele, ceea ce este un semn încurajator în ceea ce privește îmbunătățirea practicii de siguranță a pacienților. Cu toate acestea, prezența răspunsurilor care indică imposibilitatea unei astfel de discuții amintește de necesitatea unor eforturi continue pentru dezvoltarea și susținerea unei culturi de deschidere și siguranță în toate instituțiile medicale. Este important ca conducerea instituțiilor medicale și politicile din domeniul sănătății să recunoască importanța acestor eforturi și să lucreze activ pentru implementarea lor, astfel încât fiecare lucrător medical să se simtă susținut și să beneficieze de resurse pentru o activitate sigură și eficientă.

Erorile medicale rămân unul dintre cele mai delicate subiecte în practica medicală, având consecințe nu doar fizice, ci și psihologice atât pentru pacienți, cât și pentru medici. Experiența unei erori medicale poate afecta serios starea psihologică a personalului medical, provocând stres, sentimente de vinovăție și epuizare profesională. Sprijinul psihologic în astfel de situații nu este doar important, ci este critic necesar pentru menținerea competenței profesionale și a bunăstării emoționale a lucrătorilor medicali. Cu toate acestea, conform datelor din sondaj, majoritatea medicilor (69,2%) indică lipsa unui astfel de sprijin în instituțiile lor medicale, ceea ce merită o analiză atentă și o evaluare critică.

Teoria stresului și adaptării subliniază faptul că factorii profesionali de stres, cum ar fi erorile medicale, necesită mecanisme adecvate de sprijin pentru o adaptare eficientă. Fără un sprijin adecvat, lucrătorii medicali pot experimenta stres cronic, care afectează capacitatea lor de a reacționa adecvat la situații complexe și de a lua decizii corecte. Teoria sprijinului social afirmă că prezența sprijinului emoțional, informațional și practic contribuie la reducerea nivelului de stres și îmbunătățirea stării psihologice generale.

Conform datelor furnizate, doar 30,8% dintre medici au confirmat existența unui sprijin psihologic în instituțiile lor. Acest lucru înseamnă că majoritatea medicilor nu au acces la sprijinul psihologic necesar după comiterea unor erori medicale. Această situație poate duce la o serie de consecințe negative, inclusiv deteriorarea calității îngrijirii acordate, creșterea frecvenței viitoarelor erori și pierderea cadrelor calificate din cauza epuizării profesionale.

Astfel, atitudinea față de erorile medicale și accesibilitatea sprijinului pentru medicii care se confruntă cu astfel de erori sunt aspecte importante în asigurarea unei îngrijiri medicale de calitate. Analiza

datelor arată un deficit semnificativ în furnizarea sprijinului psihologic necesar, ceea ce necesită atenție și acțiuni imediate din partea instituțiilor medicale și educaționale.

Chestiunea erorilor medicale ocupă un loc semnificativ în discursul medical, în special în contextul pregătirii și educației viitorilor medici. Din ce în ce mai des apare discuția cu privire la eficacitatea pregătirii instituțiilor medicale în pregătirea studenților lor pentru provocările reale ale practicii clinice, inclusiv abilitatea de a preveni și de a reacționa corect la erorile medicale. Răspunsurile medicilor la întrebarea privind suficiența atenției acordate problemelor legate de erori medicale în procesul lor de educație și pregătire au fost împărțite aproape egal, cu 53,9% considerând că atenția este suficientă și 46,2% considerând că este insuficientă, ceea ce indică o ruptură profundă în percepția acestei probleme.

Ambele grupuri reflectă aspecte importante care trebuie luate în considerare în dezvoltarea programelor educaționale pentru profesioniștii medicali. Pe de o parte, este important să recunoaștem progresele în integrarea modulelor educaționale care vizează îmbunătățirea calității serviciilor medicale și reducerea erorilor. Pe de altă parte, o privire critică asupra programelor existente ajută la identificarea lacunelor și a domeniilor pentru îmbunătățiri ulterioare.

Se recomandă dezvoltarea și implementarea unor module educaționale complexe care nu numai că vor îmbunătăți calitatea educației medicale, ci vor contribui și la formarea unei culturi a siguranței și responsabilității printre viitorii medici.

Erorile medicale sunt o parte integrantă a practicii clinice și, în ciuda eforturilor comunității medicale de a le minimiza numărul și consecințele, ele continuă să provoace consecințe grave atât fizice, cât și psihologice. Modul în care societatea percepe erorile medicale și atitudinea față de medicii care le comit variază semnificativ și poate fi adesea excesiv de severă. Studiarea opiniilor medicilor permite o înțelegere mai profundă a modului în care profesioniștii evaluează reacțiile publicului la erorile medicale și modul în care acestea afectează activitatea lor profesională și starea lor psihologică.

Conform datelor sondajului, majoritatea medicilor (73%) consideră că societatea este prea strictă în ceea ce privește medicii care comit erori. Această opinie subliniază posibila tensiune dintre medici și așteptările publicului în privința unei practici medicale impecabile. În timp ce 27% dintre medici nu consideră că reacția publicului este excesiv de severă.

Teoria justiției poate ajuta la analizarea acestei percepții, indicând modul în care medicii ar putea simți că condamnarea publică și consecințele erorilor sunt disproporționate în comparație cu intențiile și eforturile lor. Această percepție poate fi exacerbata de mediatizarea anumitor cazuri, creând presiune și stres suplimentar pentru lucrătorii medicali.

Teoria stigmatizării explică modul în care etichetele sociale pot afecta negativ autoevaluarea indivizilor și identitatea lor profesională. Lucrătorii medicali care au fost supuși condamnării publice pot experimenta sentimente de vinovăție, rușine și nesiguranță profesională, ceea ce poate afecta negativ capacitatea lor de a furniza îngrijiri medicale de calitate.

Răspunsurile medicilor subliniază necesitatea reevaluării atitudinii publice față de erorile medicale. Este important să se urmărească un echilibru între responsabilitatea pentru erori și sprijinul acordat lucrătorilor medicali, pentru a le menține capacitatea de a lucra eficient și de a-și dezvolta profesionalismul.

Astfel, analiza critică a atitudinii medicilor față de percepția publicului asupra erorilor medicale scoate în evidență o necesitate profundă de campanii educative și informative menite să explice complexitatea practicii medicale și inevitabilitatea erorilor. Este, de asemenea, important să se dezvolte sisteme de sprijin pentru medicii care se confruntă cu consecințele erorilor, inclusiv sprijin psihologic și juridic. Crearea unui mediu mai echitabil și de susținere poate nu numai să ajute la reducerea stresului printre lucrătorii medicali, dar și să contribuie la recunoașterea și discutarea mai deschisă a erorilor, ceea ce este crucial pentru prevenirea lor în viitor.

De regulă, erorile medicale sunt adesea asociate cu factorul uman. Totuși, conform lui William Edwards Deming, 96% din probleme sunt cauzate de un sistem defectuos de management, și doar 4% sunt erori ale personalului [3].

Întrebarea privind impactul implementării unui sistem de management al calității asistenței medicale în reducerea numărului de erori medicale ocupă un loc central în debaterile despre îmbunătățirea siguranței pacienților. Studiile și experiența practică arată că măsurile sistemice pot juca un rol crucial în reducerea frecvenței și severității erorilor în practica medicală. Răspunsurile medicilor la întrebarea despre implementarea sistemului de management al calității sunt un indicator important al atitudinii lor față de această problemă și înțelegerea eficacității potențiale a acestor sisteme.

Teoria managementului calității în medicină se bazează pe principiile standardizării proceselor, îmbunătățirii continue și accentul pe rezultatele

pentru pacient. Sistemele de management al calității, cum ar fi ISO 9001 [7] sau modelele de îmbunătățire a calității propuse de Institutul de Medicină (IOM) din SUA [6], sunt orientate spre minimizarea erorilor prin eliminarea discrepanțelor procesuale care pot duce la rezultate nedorite.

Dintre medicii chestionați, 81% consideră că implementarea unui sistem de management al calității poate reduce semnificativ numărul de erori medicale, ceea ce reprezintă o majoritate. Acest lucru indică o conștientizare ridicată a medicilor cu privire la importanța factorilor organizaționali și sistemici în prevenirea erorilor. În același timp, 19,2% au exprimat îndoieli cu privire la eficacitatea unor astfel de sisteme, ceea ce poate reflecta temeri existente cu privire la fezabilitatea, costurile sau posibilele deficiențe în implementarea unor schimbări sistematice și complexe în practică.

Chestiunea erorilor medicale rămâne actuală și stârnește dezbateri aprinse în comunitatea medicală, deoarece afectează nu numai pacienții, ci și nivelul de profesionalism al lucrătorilor medicali și problemele sistemice din domeniul sănătății. Analiza răspunsurilor medicilor arată următoarea distribuție a opiniei cu privire la principalele cauze ale erorilor medicale:

- Deficiențele din sistemul de sănătate (53,8%) reflectă probleme sistemice, cum ar fi finanțarea insuficientă și deficiențele organizaționale.
- Suprasolicitarea la locul de muncă (57,7%) este legată de sarcina de muncă ridicată, oboseală și stres.
- Lipsa profesionalismului (34,6%) indică probleme legate de calificare sau de atitudinea personalului medical față de munca lor, inclusiv educație sau experiență insuficientă.
- Neglijența (34,6%) acoperă graba, nepăsarea față de detalii și neglijarea procedurilor.
- Prea multă încredere în sine și expertiza proprie (15,4%) poate duce la ignorarea procedurilor standard și la riscuri de erori. Alte motive (11,5%) includ cazuri individuale sau circumstanțe rare.

Abordările teoretice, cum ar fi analiza sistemului erorilor, subliniază faptul că erorile sunt adesea rezultatul interacțiunii complexe a mai multor factori, nu doar al calităților personale sau al erorilor individuale. Acest lucru evidențiază necesitatea analizei nu numai a cauzelor imediate, ci și a defectelor sistemice mai profunde, care creează condițiile pentru apariția erorilor.

În contextul datelor obținute, trebuie acordată o atenție deosebită îmbunătățirii sistemului de sănătate și condițiilor de muncă pentru personalul medical, deoarece aceste aspecte s-au dovedit a fi factori semnificativi în percepția medicilor cu privire la cauzele erorilor medicale.

Prevenirea erorilor medicale depinde în mare măsură de atitudinea medicilor. Înțelegerea punctelor lor de vedere cu privire la măsurile cele mai eficiente pentru reducerea riscurilor în activitatea lor profesională poate evidenția nu numai preferințele lor personale, ci și aspectele structurale și culturale profunde ale practicii medicale.

Rezultatele sondajului medicilor privind măsurile de prevenire a erorilor medicale reflectă diverse aspecte ale abordării sistemice a siguranței:

- Îmbunătățirea educației și pregătirii (50%) subliniază necesitatea creșterii calificării și competenței personalului medical prin educație continuă, inclusiv integrarea celor mai recente descoperiri științifice și recomandări clinice în practica medicală.

- Implementarea noilor tehnologii (46,2%) presupune automatizarea și standardizarea procedurilor, ceea ce poate reduce semnificativ factorul uman ca sursă de erori, de exemplu, prin înregistrările medicale electronice și telemedicină.

- Consolidarea muncii și comunicării în echipă (76,9%) subliniază importanța factorului uman și a muncii în echipă, unde comunicarea eficientă și cooperarea între membrii echipei medicale pot preveni multe erori.

- Îmbunătățirea informării pacienților (30,8%) evidențiază importanța implicării pacienților în procesul de tratament, ceea ce poate ajuta la prevenirea erorilor legate de interacțiunile medicamentoase sau neînțelegerea instrucțiunilor.

Astfel, pentru a reduce eficient erorile medicale, este necesară o abordare complexă, care să includă atât îmbunătățirea educației și sprijinul tehnologic, cât și consolidarea abilităților de comunicare și interacțiune cu pacienții.

Concluzii.

Erorile medicale reprezintă un fenomen complex, cu implicații medicale și juridice, aflat în centrul atenției multor discipline. Deși inevitabile în practica modernă, acestea necesită nu doar recunoaștere, ci și măsuri active pentru reducerea impactului asupra pacienților și personalului medical. Abordarea comprehensivă, incluzând programe educaționale, sprijin psihologic, îmbunătățirea condițiilor de muncă, tehnologii inovatoare și dezvoltarea unei culturi a siguranței, este vitală pentru asigurarea calității îngrijirilor medicale.

Experiența internațională demonstrează că soluționarea acestor probleme este posibilă prin eforturi naționale și internaționale comune. Schimbul de bune practici și integrarea cercetărilor științifice pot reduce frecvența și gravitatea erorilor, iar

recomandările organizațiilor internaționale, precum OMS, oferă direcții valoroase pentru dezvoltare. Consolidarea colaborării interdisciplinare, aprofundarea cercetărilor și implementarea unor strategii de prevenire trebuie să rămână priorități pentru creșterea calității și siguranței actului medical, precum și pentru consolidarea încrederii societății în profesia medicală.

Bibliografie.

1. COD Nr. 985 din 18-04-2002 Codul Penal al Republicii Moldova. Publicat: 14-04-2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195.
2. LEGE Nr. 263 din 27-10-2005 cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului. Publicat: 30-12-2005 în Monitorul Oficial Nr. 176-181 art. 867.
3. Deming W.E. The New Economics for Industry, Government, Education. Second Edition. London: The MIT Press, 1993. 266 p.
4. Devder D. Răspunderea penală pentru încălcarea din neglijență a regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale. În: Revista Procuraturii Republicii Moldova, 2019; nr. 3:57-63. ISSN 2587-3601.
5. Hippocrates. (1923-1931). The Loeb Classical Library Edition. Translated by W. H. S. Jones. Cambridge, MA: Harvard University Press; London: William Heinemann. 16
6. Institute of Medicine (IOM). Performance Measurement: Accelerating Improvement. Washington, D.C.: National Academy Press, 2005.
7. ISO 9001:2015 Quality management systems – Requirements. ISO. <https://www.iso.org/standard/62085.html>.
8. Stati V. Încălcarea din neglijență a regulilor și metodelor de acordare a asistenței medicale, privită prin prisma deciziei Curții Constituționale nr. 44/2018. În: Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale), 2019; nr. 3(123):82-93. ISSN 1814-3199.